

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΝΙΑΤΑΚΗΣ

«Ο πολιτισμός είναι πλούτος και παράγει πλούτο!»

-Ο ιδρυτής και πρόεδρος του Μανιατάκειου μιλά για το Ίδρυμα, τη Μεσσηνία, τον πολιτισμό και την ανάπτυξη

Με την ευκαιρία ομοκλήρωσης του 1ου Διεθνούς Συνεδρίου «Η Οικονομική Αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Οικονομικά Οφέλη, Κοινωνικές Ευκαιρίες και Προκλήσεις της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για Βιώσιμη Ανάπτυξη», το οποίο διοργάνωσαν το Μανιατάκειον Ίδρυμα και το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών, στα μέσα περίπου του Μαΐου, συναντήσαμε τον Δημήτρη Μανιατάκη και μάθαμε για τις δράσεις και τα μελλοντικά σχέδια για το Ίδρυμα και τη Μεσσηνία.

Απλός, πρόσχαρος και φιλικός, μας υποδέχτηκε στα φιλόξενα γραφεία του Ιδρύματος. Άλλωστε, μια συζήτηση μαζί του είναι πάντα πολύτιμη εμπειρία:

‘Υστερα από 8 χρόνια συστηματικής λειτουργίας έχετε κάνει έναν απολογισμό του έργου του Ιδρύματος;

Όταν ξεκινήσαμε το Ίδρυμα, ξέραμε ότι το έργο μας θα επικεντρωνόταν στη συστηματική ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής παρουσίας της Κορώνης στη διαχρονική πορεία του Ελληνισμού και στον εντοπισμό, την ανάδειξη και τη διεθνοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων περιοχών της Περιφέρειας Πελοποννήσου μέσα από τρεις πυλώνες δράσεων: πολιτιστικές, αναπτυξιακές και κοινωνικές.

Η παρατεταμένη, όμως, οικονομική και κοινωνική κρίση και η πολυπλοκότητα των σύγχρονων προκλήσεων οδήγησαν στην αναζήτηση μιας αλληλέγγυας κοινωνίας.

Εκ των πραγμάτων τα ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα έπρεπε να επαναπροσδιορίσουν το ρόλο τους και από φορείς επωφελούς για το κοινωνικό σύνολο πρωτοβουλίας του ιδιωτικού τομέα να εξελιχθούν σε πολύπλευρους μοχλούς πολυποίκιλης ανάπτυξης, έρευνας και καινοτομίας, διάσωσης της ιστορικής μνήμης, εκπαίδευσης, αλλά και απασχόλησης.

Να επισημάνω ότι από τη σύστασή του το Μανιατάκειον Ίδρυμα δεν πήρε καμία κρατική επιχορήγηση για τη λειτουργία του.

Αυτή η κατάσταση που περιγράφετε θα μπορούσε να οδηγήσει κάποιον να σκεφτεί ότι τα κοινωφελή ιδρύματα έχουν αναλάβει μέρος της «δουλειάς» αλλά και της ευθύνης της Πολιτείας;

Όχι, τα ιδρύματα ούτε μπορούν ούτε και πρέπει να υποκαταστήσουν το κράτος. Ο ρόλος τους είναι να διευρύνουν την αποστολή τους και να λειτουργήσουν ως πολλαπλασιαστές δυνάμεων, υποστηρίζοντας δομές και λειτουργίες που πλέον έχουν χάσει τους πόρους που τους είναι απαραίτητοι.

Αυτό κάναμε, για παράδειγμα, στην περίπτωση του Κάστρου της

Κορώνης, όταν χρηματοδοτήσαμε την υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα που διεξήγαγε η Εφορεία Ενάλιων Αρχαιοτήτων του υπουργείου Πολιτισμού στο θαλάσσιο χώρο, στο πλαίσιο του έργου «Προστασία παράκτιας ζώνης και στερέωση βραχωδών πρανών του Κάστρου Κορώνης, Δήμου Πύλου-Νέστορος». Ακολούθησε η ένταξή της στη μελέτη για την αποκατάσταση του Κάστρου της Κορώνης, η οποία με τη σειρά της εντάχθηκε στο ΕΣΠΑ και σήμερα που μιλάμε σχεδόν ολοκληρώνονται οι εργασίες αποκατάστασης.

Έτσι, με συντεταγμένες δράσεις του υπουργείου Πολιτισμού, του Δήμου Πύλου-Νέστορος και του Μανιατάκειου Ιδρύματος δίνεται άμεση και οριστική λύση στην αποκατάσταση του Κάστρου, ενός ξεχωριστού αρχαιολογικού χώρου, που δίνει ταυτότητα στην περιοχή και ταυτόχρονα συνδράμει ουσιαστικά στην προοπτική ανάπτυξής της.

Πρόσφατα διοργανώσατε σε συνεργασία με το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών ένα σπουδαίο διεθνές συνέδριο. Όμως, δεν είναι η πρώτη φορά που το Ίδρυμα συνδέει την πολιτιστική κληρονομιά με την οικονομική ανάπτυξη. Μιλήστε μας γι' αυτό.

Κατ' αρχάς, θέλω να επισημάνω ότι πιστεύουμε ότι η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να οδηγήσει σε βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και υπάρχουν πολλά διεθνή παραδείγματα που το αποδεικύουν. Ο πολιτισμός, το πολιτιστικό κεφάλαιο, αλλά και η κουλτούρα κάθε περιοχής, συνθέτουν μια μοναδική ταυτότητα, με αποτέλεσμα να είναι δυνατή η συνετή αξιοποίησή τους με σκοπό τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Η ευημερία στον 21ο αιώνα θα βασίζεται στη δημιουργία και τη διατήρηση νέων μοντέλων ποιότητας ζωής για όλους. Η μείζων πρόκληση θα προκύψει για τις τοπικές επαρχιακές και περιφε-

ρειακές πραγματικότητες. Το μεγαλύτερο μέρος του παγκόσμιου πληθυσμού στοιβάζεται σε μεγάλες πόλεις, προκειμένου να βρει δουλειά, να σπουδάσει ή ακόμη και μόνο να επιβιώσει. Οι τεχνολογίες των πληροφοριών προσφέρουν την ευκαιρία να αμφισβητηθεί αυτή η τάση. Και πράγματι, η πολιτιστική κληρονομιά μπορεί να αναδειχθεί στην πλέον πολύτιμη πηγή βιώσιμης ανάπτυξης και περιοχές με πλούσιο πολιτιστικό κεφάλαιο, όπως η Κορώνη, μπορούν να γίνουν καλά παραδείγματα στον παγκόσμιο χάρτη.

Από το 2009 το Ίδρυμα ακολουθεί το όραμα του καθηγητή Andrea Nanetti στον ορισμό της «Επιστήμης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως ένα διεπιστημονικό πεδίο που ερευνά και καινοτομεί πάνω σε ολοκληρωμένα σχέδια δράσης και λύσεις για την αντιμετώπισή τους, εν αναμονή των προκλήσεων που προκύπτουν από τα ζητήματα της πολιτιστικής κληρονομιάς στην κοινωνία».

Ιστορική Μνήμη για την Οικονομική Ανάπτυξη

Στόχος μας είναι ο μετασχηματισμός της Κορώνης σε ένα εμπορικό τουριστικό και πολιτιστικό προϊόν, ένα διεθνή αειφόρο τουριστικό προορισμό που θα βασίζεται στην πολιτιστική της κληρονομιά και τη φυσική του ομορφιά.

Έτσι, για το Μανιατάκειον Ίδρυμα η «Ιστορική Μνήμη για την Οικονομική Ανάπτυξη» δεν είναι μιαν αόριστη έννοια... Από το 2009 έχει γίνει το σύνθημά μας και χαρακτηρίζει τις δράσεις μας. Σας υπενθυμίζω ότι 2 με 5 Ιουλίου 2009 διοργανώσαμε Διεθνές Συνέδριο με τίτλο «Ιστορική Μνήμη και Οικονομική Ανάπτυξη» με την υποστήριξη της Βουλής των Ελλήνων και τη συνεργασία της Ιταλικής και της Γαλλικής Πρεσβείας στην Ελλάδα. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε επ' ευκαιρία της συμπλήρωσης 800 ετών από την υπογραφή της Συνθήκης της Σαπιέντζας, μεταξύ Φράγκων και Βενετών το 1209. Εκεί, ο Γοδεφρείδος Βιλλεαρδουίνος, αρχηγός των Φράγκων και ο εκπρόσωπος του Δόγη, Ραφαήλ Γκένο, υπέγραψαν τη συνθήκη με την οποία οι Φράγκοι παρέδιναν οριστικά την Κορώνη και τη Μεθώνη στους Ενετούς.

Οι εισηγήσεις που παρουσιάστηκαν εστίασαν, αφενός, στη σχέση των ιστορικών γεγονότων και των μνημείων, την αλληλεξάρτηση, παρουσίαση και επανεμρυνεία τους και, αφετέρου, στην ενσυνείδητη επιρροή της ιστορίας στην οικονομική ανάπτυξη.

Πώς φτάσατε στο 1ο Διεθνές Συνέδριο «Η Οικονομική Αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»;

Όπως προανέφερα, το συγκεκριμένο θέμα είναι ενταγμένο πλήρως στους σκοπούς του ίδρυματος και αποτελεί το επίκεντρο των δράσεών του. Έχουμε το προνόμιο να ζούμε σε μια χώρα όπου σε κάθε σπιθαμή της υπάρχουν τεκμήρια ιστορίας και πολιτισμού. Αυτό ακριβώς το πλεονέκτημα δημιουργεί ταυτόχρονα τη σοβαρή υποχρέωση για προστασία και ανάδειξη αυτής της κληρονομιάς.

Όμως, πέραν του θιθικού χρέους απέναντι στην πολιτιστική μας κληρονομιά, υπάρχει και η διάσταση ότι η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί πλούτο, αλλά και δημιουργεί πλούτο!

Βέβαια, η διοργάνωση του συνεδρίου ήταν μια μεγάλη πρόκληση.

Το 1ο Διεθνές Συνέδριο «Η Οικονομική Αξία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Οικονομικά Οφέλη, Κοινωνικές Ευκαιρίες και Προκλήσεις της Πολιτιστικής Κληρονομιάς για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη» πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του εγκεκριμένου προγράμματος «InHeriT: Προαγωγή της Πολιτιστικής Κληρονομιάς ως Πηγή Βιώσιμης Ανάπτυξης». Πρόκειται για ένα τριετές πρόγραμμα, ενταγμένο στο πρόγραμμα επιμόρφωσης ενηλίκων ERASMUS+, στο οποίο συμμετέχουν το Πολυτεχνείο Κρήτης, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Middlesex University (Αγγλία), το Μανιατάκειον Ίδρυμα, το Neapolis University (Κύπρος), τη ΚΕΠΠΕΔΗΧ-ΚΑΜ του Δήμου Χανίων και το Fondazione Flaminia (Ιταλία).

Στρατηγικός σκοπός του είναι η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με την οικονομική αξία της αρχιτεκτονικής πολιτιστικής κληρονομιάς και τον καίριο ρόλο της στη δημιουργία τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης.

Στο συνέδριο συμμετείχαν διακεκριμένοι ομιλητές από ένα ευρύ αντιπροσωπευτικό φάσμα ευρωπαϊκών πολιτιστικών, ακαδημαϊκών και άλλων οργανισμών, όπως πανεπιστημιακοί, εμπειρογνώμονες από ίδρυματα πολιτιστικής κληρονομιάς, εκπρόσωποι τραπεζικών ιδρυμάτων με εμπειρία στη χρηματοδότηση έργων αστικής ανάπλασης

Βιογραφικό

Ο Δημήτρης Μανιατάκης κατάγεται από την Κορώνη Μεσσηνίας. Είναι οικονομολόγος, επίκειρηματίας, επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Kingston της Αγγλίας, βραβευμένος από το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών για την προσφορά του στην οικονομική πανεπιστημιακή κοινότητα και στην έρευνα αγοράς.

Υπήρξε ιδρυτικό μέλος και διευθύνων σύμβουλος μέχρι το 2005 στην ICAP, τη μεγαλύτερη εταιρεία συμβούλων επιχειρήσεων στην Ελλάδα. Διετέλεσε διευθύνων σύμβουλος στη ΔΕΗ Α.Ε. τα έτη 2005 και 2006, οπότε και υπέβαλε την παραίτησή του.

Είναι γενικός γραμματέας του Ελληνο-Αφρικανικού Επιμελητηρίου Εμπορίου & Ανάπτυξης από το Ιανουάριο του 2012 και προωθεί τις ελληνικές εξαγωγές και την ανάπτυξη επενδυτικών ευκαιριών σε χώρες της Αφρικής.

Είναι εξωτερικό μέλος στο Συμβούλιο Διοίκησης του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού ίδρυματος Καλαμάτας από το Μάρτιο του 2012, οπότε προωθεί επιχειρησιακά σχέδια συνδέοντας το πρόγραμμα σπουδών με τις μελλοντικές ανάγκες της τοπικής οικονομίας.

Σύστοιπε το Μανιατάκειον Ίδρυμα το 1995 με τη σύζυγο και συνοδοπόρό του, Ελένη Ταγωνίδη-Μανιατάκη, με στόχο τη συστηματική ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής παρουσίας της Μεσσηνίας και τη διάσωση της πολιτιστικής της κληρονομιάς. Το ίδρυμα, έχοντας συμπληρώσει 8 χρόνια λειτουργίας και καρφοφόρου προσφοράς στα δρώμενα της Μεσσηνίας και όχι μόνο, συνεχίζει την παραγωγική παρεμβατική του δράση με γνώμονα την εξωστρέφεια, πρωθώντας το πολιτιστικό απόθεμα της περιοχής, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη της.

και πολιτιστικής κληρονομιάς, ερευνητές, εμπειρογνώμονες από εταιρείες συμβούλων, καθώς και δημόσιοι λειτουργοί από την κεντρική διοίκηση και την αυτοδιοίκηση, οι οποίοι είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν σχετικά με την κοινωνική και οικονομική αξία, τη διακυβέρνηση και τη χρηματοδότηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πάνω από εκατό συμμετέχοντες από την Ελλάδα, την Ιταλία, την Κύπρο, τη Μεγάλη Βρετανία, την Ολλανδία, το Λουξεμβούργο, την Αλβανία, τη Σιγκαπούρη, την Ιαπωνία κ.α. παρακολούθησαν το συνέδριο.

Πρέπει σε αυτό το σημείο να σας πω ότι συμμετείχαν εκπρόσωποι από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, το Ολλανδικό Κέντρο Πολιτιστικής Κληρονομιάς, το υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, τη ΔΕΗ Α.Ε., το Αλουμίνιον της Ελλάδος, την Αντιπεριφέρεια Μεσσηνίας, το Δήμο Καλαμάτας, το Δήμο Πύλου-Νέστορος, το Πολιτιστικό Ίδρυμα του Ομίλου Τραπέζης Πειραιώς, το «Κέντρο Βιώσιμης Επιχειρηματικότητας ΕΞΕΛΙΞΗ», πανεπιστήμια από όλη την Ελλάδα, διεθνείς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται με project σε όλο τον κόσμο, κ.λπ.

Μιλότε μας για τον αντίκτυπο του συνεδρίου.

Κατ' αρχάς ήταν ένα πολύ επιτυχημένο συνέδριο. Όλοι γνωρίζουμε ότι η πολιτιστική κληρονομιά, ως καταπιστευματοδέκτης των κοινών αξιών που απαρτίζουν την τοπική και κατ' επέκταση την εθνική ταυτότητα και, ταυτόχρονα, ως θεμελιακός παράγοντας της βιώσιμης ανάπτυξης, μπορεί να συνεισφέρει πολλαπλά. Τα ευεργετήματα από την αξιοποίηση των πολιτιστικών πόρων δεν είναι μόνον οικονομικά, αλλά εκτείνονται σε τομείς όπως η ενδυνάμωση της ταυτότητας μεταξύ των μελών μιας κοινότητας, η παροχή κοινωνικής ένταξης και συνοχής, η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος, η ανάπτυξη του διαπολιτισμικού διαλόγου. Επίσης, υπάρχουν κι άλλες συνεισφορές στον οικονομικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό ιστό των τοπικών κοινοτήτων.

Η επιτυχία του έγκειται στο γεγονός ότι οι συμμετέχοντες συζήτησαν και αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με την οικονομική αξία της πολιτιστικής κληρονομιάς, τη συμβολή της στην οικονομική και κοινωνική ευημερία και το ρόλο της στην επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.

Το συνέδριο συνέβαλε στη δημιουργικότητα και την καινοτόμο σκέψη των συμμετεχόντων, ως απαραίτητη προϋπόθεση για την προώθηση της κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας στην προστασία, τη διατήρηση και την ένταξη της πολιτιστικής κληρονομιάς στην οικονομική και κοινωνική ζωή. Επιπλέον, συνέβαλε στην αύξηση της ευαισθητοποίησης όλων των συμμετεχόντων σχετικά με την εμπειρία και τα αποτελέσματα διεθνών οργανισμών, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, η UNESCO και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, που θεωρούν την πολιτιστική κληρονομιά ως σημαντική πηγή κεφαλαίου και έχουν αναπτύξει οικονομικά εργαλεία και προσεγγίσεις για τη συμβολή της στην εθνική, περιφερειακή και τοπική οικονομική ανάπτυξη.

Θέλω να τονίσω ότι η αίσια τελεσφόρηση του συνεδρίου μάς δεσμεύει για τη συνέχιση του εγχειρήματος. Είναι αναμφισβήτητο ότι η πολιτιστική κληρονομιά βρίσκεται σήμερα στο επίκεντρο της διαλεκτικής για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στο σύγχρονο κοινωνικό και οικονομικό γίγνεσθαι σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, συνεισφέροντας ουσιαστικά στην αύξηση της

απασχόλησης για το σύνολο του ενεργού πληθυσμού, την αύξηση των επενδύσεων στην έρευνα και την ανάπτυξη, τη βελτίωση του επιπέδου της εκπαίδευσης και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στην ενδυνάμωση των δεσμών με τα άλλα έθνη.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα, αλλά αν θέλουμε να δούμε όλη την εικόνα, πρέπει να υπάρξουν μέτρα δημόσιας πολιτικής που θα αντιμετωπίσουν το κοινωνικό και το οικονομικό δυναμικό του πολιτιστικού κεφαλαίου. Στο πλαίσιο αυτό υπόρχει πρόταση από την αντιπεριφερειάρχη Μεσσηνίας, Ελένη Αλειφέρη, να συνεργαστούμε και να διοργανώσουμε από κοινού με το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου ένα ανάλογο συνέδριο, που θα ευαισθητοποίησε φορείς και κοινό. Έχει ειπωθεί πολλάκις ότι ο τουρισμός και ο πολιτισμός αποτελούν τους πλέον ζωτικούς παράγοντες στις προσπάθειες της χώρας μας για ανάκαμψη και ανάπτυξη. Τα διεθνή παραδείγματα είναι πολλά και προσφέρουν την εναλλακτική οδό για τη δημιουργική και αποτελεσματική αξιοποίηση των χιλιάδων χρόνων πλούσιου πολιτιστικού αποθέματος και ιστορίας της χώρας.

Τι σχεδιάζετε για το άμεσο μέλλον;

Αν θέλετε να μιλήσουμε για δράσεις, θα σας πω ότι η ενασχόλησή μας με την προώθηση της πολιτιστικής και αναπτυξιακής διάστασης της Μεσογειακής Διατροφής είναι συνεχής και αδιάλειπτη. Τόσο από το 2009, που ζητήθηκε η εμπλοκή μας στην κατάρτιση του φακέλου υποψηφιότητας εκ μέρους της Εμβληματικής Κοινότητας, όσο και από το 2011, που ο δήμαρχος Πύλου-Νέστορος όρισε το Ίδρυμα τεχνικό σύμβουλο στην εθνική και όχι τοπική αυτή υπόθεση, προχωρούμε σε πρωτοβουλίες, δράσεις και συνεργασίες, οι οποίες στοχεύουν στη διαφύλαξη, αλλά και ανάδειξη του άλου άυλου αυτού θησαυρού. Έχουν γίνει πολλά βήματα, αλλά μπορούμε και καλύτερα. Ήδη εγκρίθηκε ο Ευρωπαϊκός Όμιλος Εδαφικής Συνεργασίας-EGTC (European Grouping of Territorial Cooperation-EGTC) μεταξύ των χωρών που ενέγραψαν τη Μεσογειακή Διατροφή στον κατάλογο της UNESCO, απαραίτητη προϋπόθεση για τις από κοινού δράσεις. Πρόσφατα η διεύθυνση του Ιδρύματος, Βίκου Ιγγλέζου, συμμετείχε στην 6η Διακυβερνητική Συνάντηση των 7 χωρών, όπου αποφασίστηκε η εξέύρεση ευρωπαϊκών προγραμμάτων για την εφαρμογή κοινών δράσεων της «οικογένειας» της Μεσογειακής Διατροφής.

Ξέρετε, η ανάδειξη και η διεθνοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μιας περιοχής δεν είναι ούτε απλή ούτε εύκολη υπόθεση. Ήδη από το 2013 συμμετέχουμε σε ευρωπαϊκά προγράμματα που έχουν σχέση με την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Μεσσηνίας. Με αυτόν τον τρόπο προσδίδουμε εξωστρέφεια και παράλληλα κάνουμε δικτύωση, καίριες στρατηγικές επιλογές για τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης της Μεσσηνίας για την επόμενη ημέρα.

Κύριε Μανιατάκη, σας ευχαριστούμε για τη συνέντευξη και ευχόμαστε καλή επιτυχία στο έργο σας.

Υπάρχει μία ιαπωνική παροιμία που λέει ότι «το όραμα δίχως δράση είναι σκέπτο ονειρόποληση, ενώ η δράση δίχως όραμα είναι εφιάλτης». Εμείς, στο Μανιατάκειον Ίδρυμα, την υιοθετούμε και επιλέγουμε την παραγωγική παρεμβατική δράση και είμαστε βέβαιοι ότι η επόμενη ημέρα θα είναι πιο δημιουργική. ■